

INTERFAOL USULLAR ORQALI ONA TILI DARSLARIGA BO'LGAN QIZIQISHINI OSHIRISH

Usenbaeva Gozzal

*Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogik instituti
Boshlang'ich ta'lim fakulteti 3v-guruh talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darsiga qiziqishini oshirish uchun interfaol metodlar va interfaol metodlar haqida ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich sinf, metodlar, interfaol usullar, o'quvchilar, o'qituvchi, ona tili darsi, darslar.

Interfaol usullar — bu o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydigan, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida ikki tomonlama muloqot asosida tashkil etiladigan ta'lim metodlaridir. Bu usullar ta'lim samaradorligini oshirish, mustaqil fikrlash va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interaktiv so'zi ingliz tilidagi "Interakt" so'zidan olingan bo'lib, "Inter"- birgalikda, o'zaro, "akt" harakat ma'nosini bildiradi ya'ni o'zaro birgalikdagi harakat, faoliyat yoki suhbat, dialog tartibida bo'lishni (o'quvchi-o'qituvchi, o'quvchi-o'quvchi, o'quvchi - kompyuter) ifodalaydi. Interaktiv ta'lim metodi - bu dialogik ta'lim bo'lib talaba va o'qituvchi yoki talaba va kompyuter o'rtasidagi o'zaro birgalikdagi faoliyat jarayonini ko'zda tutadi. Asosiy interfaol usullar turlari.

1. Aqliy hujum (Brainstorming)

O'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish uchun ishlatiladi.

Muammoni yechish yo'llari bo'yicha fikrlar erkin bildiriladi.

2. Klaster (Cluster)

Asosiy mavzu atrofida tushunchalarni guruhlash orqali mavzuni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

3. Debat (Munozara)

Talabalarni ikki yoki undan ortiq guruhga bo'lib, ma'lum mavzuda bahs-munozara olib boriladi.

4. Aylana stol (Round Table)

Guruh a'zolari navbatma-navbat o'z fikrlarini bildiradilar. Har bir ishtirokchining fikri muhim hisoblanadi.

5. Rol o'ynash (Role Play)

Muayyan vaziyatlar dramatik tarzda namoyish etiladi. O'quvchilar turli rollarni bajaradilar.

6. Insert (Belgilar bilan o'qish)

Matn ustida ishlash usuli bo‘lib, o‘quvchilar ma’lumotni anglab, unga munosabat bildiradilar.

7. “5 savolga 5 javob” usuli: Matn asosida savollar tuzish va javob berish orqali matnni chuqur tushunishga yordam beradi.

8. Sinkveyn (Besh satri she’r): Mavzuni qisqacha va aniq ifodalashga yordam beradi.

9. FSMU texnologiyasi: O‘quvchilarga fikrlarini bayon etish, sabablarini ko‘rsatish, misollar keltirish va umumlashtirishni o‘rgatadi.

Interfaol usullarning afzalliklari:

1. O‘quvchilarni mustaqil fikrlashga o‘rgatadi.
2. O‘z fikrini asoslab berish ko‘nikmasini shakllantiradi.
3. Jamoada ishlash, muloqot qilish madaniyatini rivojlantiradi.
4. Dars jarayonini jonlantiradi, qiziqarli qiladi.
5. Talabalarning bilimini chuqurlashtirishga yordam beradi.

Interfaol usullar zamonaviy ta’limning ajralmas qismi hisoblanadi. Bu usullar yordamida o‘qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki jarayonni boshqaruvchi va o‘rgatuvchi sifatida ishtirok etadi. O‘quvchilar esa passiv emas, balki faol bilim oluvchilarga aylanadi. Ona tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish o‘quvchilarning qiziqishini oshirish, bilimlarini mustahkamlash va ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Interfaol metodlar orqali ona tili darslarida qiziqishni oshirish yo‘llari:

1. Guruhli ish va rolli o‘yinlar.

Guruhli ish: O‘quvchilarni kichik guruhlariga bo‘lib, har bir guruhga mavzu bo‘yicha topshiriq beriladi. Bu usul o‘quvchilarning fikr almashish va birgalikda ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Rolli o‘yinlar: O‘quvchilar ma’lum bir vaziyatda turli rollarni ijro etib, muloqot va ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar.

2. Munozara va bahslar.

O‘quvchilarga turli nuqtai nazarlarni ifodalash imkonini berish orqali tanqidiy fikrlash va muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirish mumkin.

3. Interaktiv o‘yinlar va didaktik o‘yinlar.

Interaktiv o‘yinlar: O‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlaydigan o‘yinlar orqali mavzularni qiziqarli va samarali o‘rganish mumkin.

Didaktik o‘yinlar: O‘quvchilarda tahlil qilish, mantiqiy fikrlash, tadqiq qilish kabi ko‘nikmalarni rivojlantiradigan o‘yinlar.

4. Interfaol grafik organayzerlar.

Venn diagrammasi, T-jadval, Klaster kabi grafik organayzerlar yordamida mavzularni tizimli ravishda o‘rganish va mustahkamlash mumkin.

5. Bilaman, bilishni istayman, bilib oldim (BBB) metodi.

Dars boshida o'quvchilarga mavzu haqida nima bilishlarini, nima bilishni istashlarini va dars oxirida nima bilib olganlarini yozish topshiriladi. Bu usul o'quvchilarning o'z-o'zini baholash va o'rganish jarayonini tahlil qilishga yordam beradi.

Interfaol usullardan biri "Miya shturmi" deb nomlanadi. U ko'pgina yangi va turli-tuman fikrlarni "to'plashga" juda mos keladi. Ish kichik guruhlarda tashkil qilinadi, rahbarlar ishtirokchilar bilan teng huquqda ishtirok etganlari ma'qul. 10-15 daqiqa davomida guruhlarda aniq bir masala muhokama qilinadi. Har bir ishtirokchi o'z fikrini taqdim etadi, shu bilan birga, ishtirokchilardan biri go'yalarni kartochkalarga yozib boradi. Vaqt tugagach, fikrlarni guruhlariga ajratish lozim. Bu bosqichda endi bahs va munozaralar o'tkazish mumkin. Shturm maqsadiga muvofiq, fikrlar guruhlangach, har bir guruhga nom berish mumkin. So'ng esa eng dolzarb, muhimlarni ajratib olish, rejalashtirish va hokazo. Ikkinchi usul "Ong xaritasi" deb ataladi. Bu usul biror-bir kompleks muammoni hal etishda uning barcha sohalarini yaqqol ko'rishga, ba'zi bir muhim fursatlarni ko'zdan yo'qotmaslikka imkon beradi. Bu usul guruhlarda va yakka holda ishlashga mos keladi. Biror-bir aniq ish faoliyati uchun mavjud (yoki kelajakda zarur bo'ladigan) shaxs fazilatlarini hamkorlikda aniqlash bo'yicha guruh bo'lib ishlash uslubini taqdim etamiz. Uslubning qimmatini uning o'yin shaklida amalga oshirilishi, ko'rgazmali bo'lishi va guruhda munozara qilish imkoniyatini bera olishdir. Ona tili darslariga qiziqtirish bo'yicha tavsiyalar:

1. Darsni qiziqarli va interfaol tashkil etish: O'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash uchun turli metodlarni qo'llash.

2. O'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish: Har bir o'quvchining qiziqishlari va ehtiyojlarini inobatga olib, darslarni shaxsiylashtirish.

3. Texnologiyalardan foydalanish: Zamonaviy texnologiyalar yordamida darslarni yanada interfaol va qiziqarli qilish.

4. O'quvchilarning fikrini tinglang: Ularning fikrlarini tinglash va ularga javob berish orqali dars jarayonini yaxshilang.

5. Darsni rejalashtirishda interfaol metodlarni integratsiya qiling: Darsning har bir bosqichida turli metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarning qiziqishini saqlang.

Foydalaniladigan adabiyotlar:

1. Mixaylichev Ye. A. Norov Sh. K. Didakticheskiye testi v sisteme mnogoetapnogo kontrolya znaniy studentov. Bux.II.PP, 1995. - 24 s.

2. Usmonova M. N. Pedagogicheskiye testimvaniye: istoriya razvitiya i sovremennoye sostoyaniye. T.: Adolat. 1995. - 160 s.

3. Farberman B. L. Ta'limda eng muhim yangilik. // Ma'rifat. 1995 y. 24 may.

4. <https://arxiv.uz/uz/documents/referatlar/pedagogikpsixologiya/interfaol-usullar>